

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Voorwoord

Leve de liefde!

Wilco Kroon

Het zal u niet zijn ontgaan dat de Britse prins Harry en Meghan Markle elkaar dit voorjaar het jawoord gaven. De dagen na de *Royal Wedding* kreeg de preek van de Amerikaanse episcopale bisschop Michael Curry veel aandacht. In interviews in Trouw en op NPO 2 in september van dit jaar ging Curry verder in op zijn gedachten over de liefde. Curry is diep onder de indruk van de kracht van de liefde. Als je verliefd wordt ervaar je die kracht, als je van een ander houdt merk je tot wat liefde in staat is. Liefde is, zo sprak Curry, in staat om te helen wanneer niks anders lijkt te helpen. Zij is in staat te bevrijden waar alles vast zit en zij wijst je een weg om te leven. Liefde staat niet tegenover haat, zo zette hij zijn visie verder uiteen, zij staat tegenover egoïsme. Daar waar de mens egoïsme laat varen en opstaat voor het welzijn van de ander, daar wordt de wereld beter. Hij verwees daarbij naar onze ervaring over wat andermans liefde in ons teweegbrengt en stond stil bij wat de liefde maatschappelijk kan veranderen wanneer zij groepen mensen in beweging zet. Denk maar aan Mahatma Gandhi, Martin Luther King, Desmond Tutu en Nelson Mandela. Wat een inspirerend verhaal! Onderschatten we niet te vaak wat we in liefde doen en wat de liefde in ons kan doen?

Ik vond de liefde terug in een ander verhaal dat Nederland deze zomer bezighield, namelijk dat van onze minister van Buitenlandse Zaken Stef Blok. Blok betoogde in besloten kring dat de multiculturele samenleving een kansloos en mislukt project is; de mens is te veel op zijn eigen groep gericht om een dergelijk divers en complex project te laten slagen. In feite is dit het verhaal dat ons in Europa momenteel ook intens bezighoudt: hoe verhouden we ons tot de ander? De ander die al decennia in ons midden of aan onze landsgrenzen woont en de ander die, veelal na een hachelijke reis vol ontbering, bij ons aanklopt. Jan Jaap de Rooter, arabist aan de Universiteit van Tilburg, schreef er een opiniestuk over. Blok heeft een punt, zo betoogde hij, maar hij moet zich niet neerleggen bij zijn observaties, maar een stap verder gaan. Juist omdat we de ander zo gemakkelijk als vreemd of zelfs vijandig beschouwen, moeten we ons

Wilco Kroon

uiterste best doen samen te leven en van elkaar te leren. Het deed me denken aan Martin Buber: wanneer we geen relatie meer met de ander aangaan en die mens reduceren tot een object, dan verliezen wij onze humaniteit. Humaniteit is slechts daar waar we ieder een ander laten zijn en pogen elkaar te ontmoeten. Ontmoeten is daarmee niet alleen een proces van welkom en warme woorden, maar ook van verwarring, angst en vooringenomenheid, van spannende verschillen. Als mensheid, en dus ook als therapeuten, hebben we het regelmatig moeilijk met dat laatste. Als therapeuten doen we er alles aan om onze therapeutische ontmoeting te onderzoeken en te verbeteren. Dat is een van de fascinerende kanten van ons vak. Luisterend naar Michael Curry denk ik dat de liefde als existentiële drijfveer ons hierin ook kan ondersteunen. Zij omarmt ons en schopt ons onder ons achterwerk. Soms heb ik dat in ieder geval even nodig, om daarna weer te kunnen reflecteren en verbinding te maken. Daarom: leve de liefde!

Voor u ligt weer een nieuwe editie van *Systeemtherapie*. We hebben een paar dunne nummers zien komen en het doet ons deugd dat er nu weer een dikker nummer op uw mat is gevallen. De laatste maanden hebben we een aantal nieuwe hoofdartikelen ontvangen. We zijn blij met de inzet van al die auteurs die een bijdrage leveren aan *Systeemtherapie*. Zo kunnen we elkaar blijven inspireren. Oude en nieuwe verhalen vertellen, reflecteren op ons werk en weer even op adem komen in onze drukke dagelijkse praktijken. Bij deze nodigen we eenieder uit artikelen in te sturen. Als redactie denken we graag met u mee!

Het hoofdartikel van dit nummer, 'Navigatie in feedback gestuurd systeemtherapeutisch werk', is geschreven door **Robert van Hennik**, **Eefje Strijbosch**, **Claudia van Doorn**, **René de Lange**, **Teun van Overveld** en **Melanie Szablewski**. De auteurs beogen met hun artikel middels FITS (*Feedback Informed Therapy in Systems*) een alternatief aan te reiken voor het standaardiseren van *evidence based* behandel-, meet- en monitor-modellen. Wat mij betreft biedt het artikel een inspirerend alternatief, niet in het minst vanwege de directe effecten in de behandelrelatie waarover u meer kunt lezen in de aansprekende casuïstiek.

Deze bijdrage is tevens het eerste artikel waarmee systeemtherapeutisch werkers in ons tijdschrift publiceren, en biedt ons een inkijk in hun waardevolle werk. We maken graag van de gelegenheid gebruik om systeemtherapeutisch werkers te verwelkomen als nieuwe groep van lezers en auteurs. De al langer aanwezige lezersgroep systemisch counsellors van de BVRGS heeft daarmee een Nederlandse evenknie gekregen.

Leve de liefde!

Als redactie zijn we met een aantal systeemtherapeutisch werkers en systemisch counselors in gesprek om te onderzoeken op welke manier *Systeemtherapie* ook voor hen nog beter kan aansluiten bij de dagelijkse praktijk.

De rubriek Onderzoek Gesignaleerd heeft ditmaal een tweetal artikelen voor u in petto. **Henk Jan Conradi, Pieter Dingemans, Arjen Noordhof en Jan Henk Kamphuis** voerden het eerste grootschalige empirisch onderzoek uit naar de effectiviteit van het 'Houd me vast'-groepsprogramma voor paren. Een interessant onderzoek omdat deze groepsbehandeling – meer dan de reeds bekende, op gedragstherapeutische leest geschoeide behandelingen – aandacht heeft voor emoties en hechting in het relationeel functioneren, terwijl zij ook de domeinen bestrijkt die de genoemde traditionele behandelingen beogen te beïnvloeden. Het onderzoeksartikel beschrijft mooie uitkomsten en levert, met het oog op de maatschappelijke roep om meer preventie en het verminderen van overbehandeling, een waardevolle bijdrage. Dit soort cursussen hoort wat mij betreft thuis in het eenvoudig toegankelijke aanbod van elk gemeentelijk sociaal team en is, zoals de auteurs schrijven, eveneens goed in te passen in een *stepped care* zorgstructuur.

Bieke Van de Wiele, Ulrike De Taeye en Hanne Afschrift deden een literatuurstudie om te achterhalen of systeemtherapie een zinvolle bijdrage kan leveren aan de begeleiding van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. In dit waardevolle artikel krijgt u een overzicht van beschikbare studies en maatschappelijke tendensen. De auteurs geven aan dat die laatste aansluiten bij postmoderne systeemtheoretische concepten. Zij constateren ook dat dit onderzoeksveld zich in een prille beginfase bevindt. Een constatering die wat mij betreft aandacht verdient. Deze veelal zeer kwetsbare kinderen en jongeren die aan onze zorg zijn toevertrouwd, krijgen hiermee impliciet een stem van de auteurs.

In de rubriek Professie & Persoon treft u twee prachtige portretten aan. David Epston, een van de voormannen in de internationale narratieve beweging, was vorig najaar voor een congres in Nederland. Dat gaf **Bruno Hillewaere** de gelegenheid hem te interviewen, althans dat was het plan. In deze P&P leest u hoe een onverwachte wending in dat plot misschien wel leidde tot een verhaal waarin we Epston beter leren kennen. **Erica Siegers** portretteert vervolgens Jean-Marie Govaerts. Govaerts is een sociaal bewogen mens die generaties Belgische systeemtherapeuten opleidde en bovendien een autoriteit is op het gebied van hechting. Boeiend en tekenend vond ik dat hij aan het eind van het interview zijn zorg voor ons vak en werkers in de huidige ggz verwoordt.

.....
 Wilco Kroon

De rubriek Congressen verslaat dit nummer twee bijeenkomsten. Een van de sectie Psychiatrie en de sectie Ouderen van de NVRG, waarvan **Jan Meerdinkveldboom** verslag doet. Deze studiedag vroeg aandacht voor de implicaties van somatische en psychiatrische problematiek voor met name de partnerrelatie. Bijzonder te lezen hoe betrokkenen zelf zo moedig waren hun verhalen te vertellen. Een tweede verslag is geschreven door **Vera Kinne** en **Jasmina Sermijn** en verhaalt over het congres Silver Bullets met Robert Whitaker en Harlene Anderson als sprekers. *Silver bullets* blijken de door ons dikwijls verlangde wondermiddelen, de eenvoudige en doeltreffende oplossingen. Helaas blijken ze niet te bestaan. Toch gingen de verslaggevers bepaald niet teleurgesteld naar huis. In het verslag, dat onder andere pleit voor integratie en dialoog tussen systemische scholen, leest u waarom!

Dit nummer bieden we u vijf boekverslagen aan. **Veerle De Pourcq** bespreekt *Het lege nest – De relatiecoach biedt inzichten en kansen* van Karen Van den Broeck. Interessant om te lezen dat de grote leegte die sommigen vrezen wanneer hun kinderen het huis uit gaan, tegenwoordig minder speelt vanwege de veranderde maatschappelijke context.

Nina Jamart bespreekt *Goed genoeg? Een nieuwe visie op ouderschap* van Inge De Waele. Zij schrijft dat de meerwaarde van dit boek vooral zit in de mogelijkheden die het biedt om samen in dialoog te gaan over ouder-kindmoeilijkheden in plaats van te blijven werken met en vanuit ouders.

Annelies Onderwaater bespreekt *Tussen mensen – Contextueel denken over relatie, familie en samenleving* van Annie Nuyts en Lieve Sels. In haar verslag leest u waarom zij vindt dat aan de contextuele werken die toegankelijk zijn voor een breed publiek een mooi boek is toegevoegd.

Esther Perels *Liefde in verhouding – Een nieuw perspectief op trouw en ontrouw* wordt besproken door **Jasmien Peeters**. Zij schrijft onder andere dat '(...) dit bijzondere boek literatuur brengt die een beetje schuurt, knaagt aan de randen van onze normen en waarden'.

Peter Rober schreef *Liefen leed* dat wordt besproken door **Isabelle Schepens**. *Liefen leed* mag volgens de recensent in de boekenkast van geen enkele systeemtherapeut ontbreken. De redenen daarvoor kunt u lezen in haar verslag. Aan het einde van dit voorwoord treft u een citaat aan uit dit boek, dat u vast hongerig maakt dit boek te lezen.

Tot slot wil ik u informeren over enige redactionele wijzigingen. De rubriek Onderzoek Gesignaleerd is jarenlang het aandachtsgebied geweest van Lesley Verhofstadt. Met haar grote kennis van zaken en bevoegdheid voor het onderzoek naar ons vak, heeft zij een belangrijke

Leve de liefde!

bijdrage geleverd aan deze rubriek. Helaas heeft Lesley besloten terug te treden uit de redactie, waardoor we dringend op zoek zijn naar een wetenschapper met een systeemtheoretisch hart die het stokje van haar over wil nemen. We zijn Lesley zeer erkentelijk voor haar inzet voor *Systeemtherapie!*

Albert Neeleman (als klinisch psycholoog, psychotherapeut en systeemtherapeut werkzaam bij het Amsterdams Instituut voor Relatie- en Gezinstherapie) is onze redactie komen versterken. We zijn blij dat hij zich met zijn jarenlange kennis en kunde voor ons tijdschrift wil inzetten.

Ik rond af met een citaat uit *Lief en leed* (pp. 138-139) van Peter Rober, dat genoemd wordt in de bespreking van dit werk en aansluit bij de titel van dit voorwoord.

‘Misschien is dat wat psychotherapie vaak is, niet het oplossen van problemen, niet het genezen van ziektes, maar het kijken in de spiegel die de verhalen je voorhouden. Want is een psychotherapie uiteindelijk niet vaak proberen om ruimte te maken voor de liefde en het leven in het licht van de dreigende dood, in haar diverse gedaanten en met haar verschillende vermommingen?’

Ik wens u veel leesplezier!

Referenties

- De Fijter, N. (2018, 16 september). Hij sprak op de Royal Wedding, nu gaat Michael Curry dieper in op zijn boodschap. In: *Trouw*, Religie en Filosofie.
- De Reuver, R. de (interviewer) & Van Dorp (producent) (2018, 16 september). Love is the only way, de man achter de preek voor Harry en Meghan en zijn boodschap voor Nederland. In: Nachtzonmedia. Hilversum, Evangelische Omroep.
- De Ruiten, J. (2018, 31 augustus). Minister Blok had wel een punt, maar hij liet een cruciale toevoeging achterwege. In: *Trouw*, Opinie.